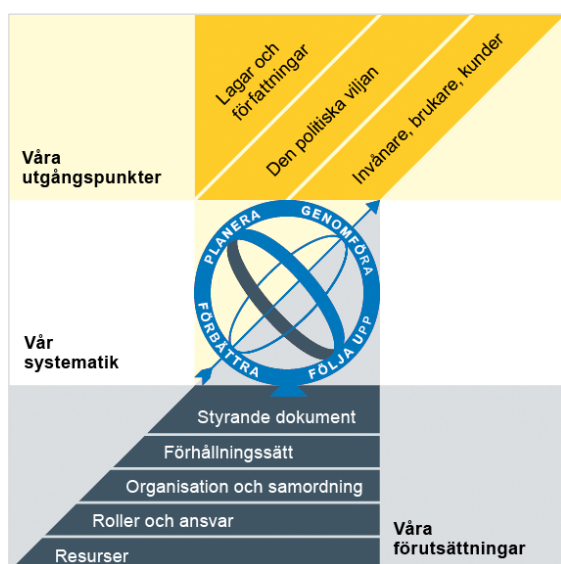

Grundskoleförvaltningens anvisning för bedömningar av barns bästa

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av: Avdelningschef för Styrning och ledning	Gäller för: Grundskoleförvaltningen	Diarienummer: [Nummer]	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: Anvisning	Giltighetstid: Tillsvidare	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: Avdelningschef Styrning och ledning

Bilagor:
[Bilagor]

Inledning

Syftet med denna anvisning

Sedan 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter, kallad barnkonventionen, lag i Sverige. Det tydliggör kraven på grundskoleförvaltningen att arbeta med barns rättigheter på olika sätt. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som alla är lika viktiga och beroende av varandra men det finns fyra artiklar som utgör grundprinciper för konventionen.

- Artikel 2: Alla barn har lika värde och rättigheter, ingen får diskrimineras.
- Artikel 3: Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.
- Artikel 6: Alla barn har rätt till liv och utveckling.
- Artikel 12: Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

För att efterleva principen om barnets bästa har grundskoleförvaltningen krav på sig att göra bedömningar av barns bästa vid beslut som rör barn. Principen om barnets bästa ska fungera som en allmän tolkningsprincip i samhället och finns för att kompensera för den makt som vuxna har över barn.

Denna anvisning är avsedd att underlätta grundskoleförvaltningens arbete med bedömningar av barns bästa. Den innehåller relevanta frågeställningar som hjälper tjänstepersoner att synliggöra barn, beskriva konsekvenserna för barn samt slutligen göra en bedömning av barns bästa i det specifika ärendet.

Anvisningen är ett ramverk att ta stöd i och utgå ifrån men avvägningar gällande omfattning på bedömningen och avgränsningar behöver tjänstepersonen själv göra.

Vem omfattas av anvisningen

Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut, för såväl enskilda barn som grupper av barn. Men denna anvisning är tänkt att användas för bedömningar av barns bästa i arbetet på förvaltningsnivå, exempelvis vid utredningar och vid utformning av rutiner, regelverk och riktlinjer som påverkar grupper av barn.

Genom att vara transparenta gällande påverkan på barn och säkra att barns röster blir hörda kan förvaltningen öka följsamheten till barnkonventionen. I de fall förvaltningen föreslår förslag till beslut eller fattar beslut som påverkar barn negativt, också se till att genomföra kompenserande åtgärder.

När ska en bedömning av barns bästa göras?

Bedömningens omfattning kan variera beroende på ärende och framför allt beroende på hur stor påverkan på barn, ärendet bedöms ha. Ta stöd i frågorna i anvisningen och variera omfattningen.

Om barn inte berörs av beslutet lämnas en kort förklaring till varför barn inte berörs i beslutsunderlaget, likaså om ärendet innebär ett förslag till beslut som uppenbart är barns bästa.

Viss vägledning kan ges beroende på vilken beslutsnivå som hanterar ärendet. I regel har de ärenden som beslutas av grundskolenämnden stor påverkan på flertalet barn. Beslut som fattas på direktörsnivå, inom förvaltningsledning eller avdelningsledning kan också vara av sådan dignitet att de motiverar en mer omfattande bedömning av barns bästa.

När du funderar på om en bedömning ska göras, ta stöd i frågorna nedan:

- I vilken utsträckning kommer beslutet påverka barn?
- Är ärendet du arbetar med något som kommer fattas beslut kring?
- Vilken beslutsnivå hanterar ärendet?

Synliggör barnen

Första steget är att ringa in vilka barn som berörs av beslutet för att på ett bättre sätt kunna beskriva på hur beslutet påverkar barn. Förklara varför och hur barn bedöms vara/bli berörda av beslutet i syfte att synliggöra barnen.

Stadens alla verksamheter ska säkerställa att alla barn behandlas och bemöts likvärdigt och får sina rättigheter tillgodosedda. Barns livsvillkor skiljer sig mycket åt, bland annat beroende på olika förutsättningar, såsom, kön, socioekonomisk situation, eventuella funktionsnedsättningar, ålder med mera. Det är därför viktigt att veta vilka barn det är som kommer påverkas av beslutet för att senare kunna beskriva vilka konsekvenser som dessa barn kommer att möta. I identifieringen av vilka barn som berörs ingår därför att särskilt beakta att olika grupper av barn kan påverkas olika av ett beslut. Det kan till exempel handla om elever i anpassad grundskola, elever med NPF eller sårbara elevgrupper. Detta eftersom barn inte utgör en enhetlig grupp och olika grupper av barn kan riskera att inte få sina rättigheter tillgodosedda.

Att titta på i vilken kontext barnen befinner sig och titta på vilka resurser som finns i anslutning till barnen är viktigt. Alltså vad som kan tänkas påverka barnen och dess möjligheter att tillgodogöra sig sina rättigheter i olika omfattning.

Ta ställning till hur beslutet påverkar barn på kort och lång sikt, om det påverkar indirekt eller direkt samt i vilken omfattning beslutet kommer att påverka barn. Särskild hänsyn bör ha tagits till bakgrundsfaktorer kopplat till diskrimineringsgrunderna hos de barn som berörs. De olika bakgrundsfaktorerna kan ge upphov olika konsekvenser för barn.

Ta stöd i frågorna nedan för att visa på hur och i vilken omfattning barn berörs:

- Vilka barn berörs av beslutet?
- Berörs barn direkt eller indirekt?
- Berörs barn ofta, sällan eller vid ett enskilt tillfälle?
- Är det många, få eller enskilda barn som berörs?
- Om det är grupper av barn som berörs, finns det gemensamma bakgrundsfaktorer? Exempelvis kopplat till diskrimineringsgrunderna, stadsområde, skola med mera.
- Finns det rättigheter i barnkonventionen som barnen riskerar att inte fullt ut få tillgodosedda?
- Vad finns vidare för omständigheter kring barnen som kan påverka konsekvenserna för dem?
- Om det är flera olika grupper av barn som berörs, finns det likheter eller skillnader mellan grupperna?
- Är det befintliga barn i verksamheten som berörs eller är det framtida **barn i verksamheten?**

Beskriv konsekvenserna för barn

När barnen som påverkas av beslutet har synliggjorts är det dags att göra en beskrivning av konsekvenser. Inom ramen för beredning av ett beslutsförslag behöver konsekvenserna för barn utifrån beslutsförslaget beskrivas så tydligt och sakligt som möjligt. Här är transparens ledordet. Konsekvenserna för barnen ska tydligt framgå för att det ska gå att följa hur bedömningen gjorts. Om det inte görs en konsekvensbeskrivning, med både det positiva och det negativa som ska tas med i bedömningen blir det svårt att följa vilka avvägningar som bedömningen vilar på. Det är viktigt att konsekvenserna uttryckligen beskrivs utifrån barns olika förutsättningar. Olika insatser kan påverka olika barn eller grupper av barn olika.

För att ta reda på barns behov och konsekvenserna till följd av ett beslut kan man anlägga något av perspektiven nedan eller kombinera dem. Beroende på vilket/vilka perspektiv tjänstepersonen anlägger får det betydelse för hur konsekvenserna kommer att redovisas.

Barnets perspektiv

Här rör det sig om barns egna berättelser och vad barnen själva upplever, beskriver och tycker. Perspektivet innebär att barn själva får säga sin mening och åsikt. Barnets perspektiv kan ibland inhämtas genom ombud för barnet i form av vårdnadshavare eller personer som jobbar i nära anslutning till barnet eller barnen, men då behöver det säkerställas att det är barns egna åsikter som ombuden framför.

Barnperspektiv

De vuxna (här tjänstepersonen) använder sig av sin kunskap och erfarenhet och strävar efter att förstå barn och gör olika åtgärder som den vuxne bedömer vara barns bästa. Det rör sig alltså om en tolkning av barns värld som den vuxne gör, men utifrån sin person och sina erfarenheter. Tjänstepersonen tar också del av forskning kring barns behov och använder den kunskapen i sina bedömningar.

Barnrättsperspektiv

Ett barnrättsperspektiv är när man erkänner och respekterar barns fulla människovärde, att barns integritet respekteras och att barnkonventionens grundprinciper (artikel 2, 3, 6 och 12) och övriga rättigheter i barnkonventionen beaktas och säkerställs. Det innebär att planera och besluta utifrån barns mänskliga rättigheter på ett generellt plan.

Praxis, beprövad erfarenhet och forskning

För att fastställa praxis undersöks hur liknande beslut har fattats tidigare och vilka avväganden som då har gjorts. Genom att grunda beslutet på aktuell forskning säkerställs att det är evidensbaserat och vilar på vetenskapliga rön. Utöver forskningen är det viktigt att inkludera beprövad erfarenhet och statistik och kunskap gällande den egna och annan verksamhet som har erfarenheter från liknande fall. Genom att undersöka hur liknande initiativ eller beslut har påverkat barn och deras möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda i andra sammanhang, kan förvaltningen dra nytta av andras erfarenheter.

I arbetet med att beskriva konsekvenser för barn, ta stöd i frågorna nedan:

- Vilket underlag behövs för att beskriva konsekvenserna?
- Vad finns för relevant forskning och statistik?
- Vilken beprövad erfarenhet finns?
- Vad uttrycker barnen själva? Vad uttrycker vuxna i barnens närhet?
- Vilka positiva, neutrala eller negativa konsekvenser kan beslutet ha för barn?

Att lyssna på barn

Enligt artikel 12 i barnkonventionen har barn rätt att göra sin röst hörd och få den beaktad i frågor som rör dem. Det går att lyssna på barns tankar och åsikter om en fråga på många olika sätt. Vilken metod som väljs kan exempelvis bero på ålder, mognad och annat som påverkar deras förmåga. Andra saker som kan påverka är om frågan berör barn på en särskild skolenhet eller barn i allmänhet. Exempel på ärenden där barn bör höras är när konsekvenserna för barn är omfattande eller i ärenden som berör befintliga elever på en särskild skolenhet.

Använd grundskoleförvaltningens dialogguide för stöd kring att nå elever, metoder för dialog och verktyg för samtalsledning.

Bedömning av barns bästa

Vad är barns bästa?

När barnen synliggjorts, konsekvenserna för dem beskrivits utifrån vad tjänstepersonen vet genom underlaget, så ska en bedömning av vad som är barns bästa skrivas fram. Låt det tydligt framgå vad som bedöms vara barns bästa och hur processen att komma fram till det sett ut.

Att hantera olika perspektiv

Ur Sveriges kommuner och regioners material för prövning av barns bästa:

”Beskriv eventuella intressekonflikter. Om det finns en avvägning mellan barnets bästa och andra intressen ska det beskrivas. I denna bedömning ska barnets bästa vara ett tungt vägande intresse. För att andra intressen ska kunna väga tyngre måste de vara legitima, viktiga och proportionerliga. Det kan till exempel röra sig om lagstiftning eller viktiga samhällsintressen som bedöms ha företräde framför barnets bästa. Intressekonflikter kan till exempel handla om andra rättighetsbärare, verksamhetsperspektiv, kompetens, resurser och styrdokument.

Motivera om barnets bästa inte är utslagsgivande. Om den valda lösningen inte överensstämmer med barnets bästa behöver skälen till att något annat vägt tyngre klargöras för att visa att barnets bästa noga har analyserats och övervägts”.

Olika intressen och perspektiv kan stå i motsats till barns bästa, dessa ska vägas mot vad förvaltningen anser vara barns bästa och här ska barns bästa väga tungt. Det kan vara nödvändigt att inkludera stadens/förvaltningens perspektiv, vilket kan innefatta budgetmässiga överväganden och andra administrativa faktorer. För att visa att förvaltningen väger olika perspektiv mot varandra är det nödvändigt att söka avvägningar och kompromisser där det behövs.

Inte sällan kan perspektiv eller konsekvenser för det individuella barnet stå i konflikt med perspektiv eller konsekvenser för en stor mängd barn, eller en viss grupp av barn. Detta ska beskrivas och tydliggöras av tjänstepersonen i handläggning av ärendet så att det tas med i bedömningen av vad som är barns bästa. Barns bästa ska enligt barnkonventionen stå i centrum för beslut som berör barn, men det ska sättas i relation till helheten.

Kompensera för de negativa konsekvenser beslutet kan få för barn

När förslag till beslut som inte anses vara barns bästa presenteras är det viktigt att dokumentera motiveringen. Då ska även förslag på kompenserande insatser tas fram. Insatserna kan rikta sig till alla barn, enskilda barn eller en specifik grupp av barn.

Beslut som gynnar barn på lång sikt kan missgynna barn på kort sikt och även då behövs kompensatoriska åtgärder tas fram. Ett exempel på det kan vara att förvaltningen vid sammanslagning av skolenheter identifierat en ökad oro och stress hos en grupp elever, som en risk. Barn kan i ett sådant exempel vara med i framtagandet av kompensatoriska

åtgärder. De kan uttrycka sin mening och ha önskemål som exempelvis bibehållna klasser och aktivt arbete för att skapa sammanhållning på skolan.

Ta stöd i frågorna nedan:

- Vilken lagstiftning påverkar ärendet?
- Vilka perspektiv utöver barnperspektivet/barnets perspektiv på frågan behöver synliggöras?
- Finns intressen som står i konflikt med varandra?
- Hur balanseras och prioriteras dessa olika perspektiv och eventuella konflikterande intressen?
- Är kompensering åtgärder nödvändiga för att mildra eventuella negativa konsekvenser för barn?

Koppling till andra styrande dokument

Förutom barnkonventionen reglerar även skollagen tillsammans med läroplanen barns rättigheter. Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.

Göteborgs stads barnrättsplan syftar till att öka den kommungemensamma styrningen av barnrättsperspektivet samt att öka kompetensen och ambitionsnivån om barnrätt i staden. Planen fokuserar på de förutsättningar som måste vara på plats för att stärka barns rättigheter inom samtliga verksamhetsområden

Grundskoleförvaltningens riktlinje för delaktighet och inflytande för elever och vårdnadshavare syftar till att öka elevers delaktighet och inflytande samt skapa likvärdighet och utveckla stöd i arbetet med delaktighet och inflytande.

Grundskoleförvaltningen och stadsfastighetsförvaltningen har tagit fram en gemensam anvisning för barns delaktighet i byggprocessen för att säkerställa att tjänstepersoner hämtar in elevers perspektiv när staden bygger och utvecklar skolmiljöer

Stödjande dokument

Vid samtal med barn som en del i arbetet med bedömning av barns bästa; använd grundskoleförvaltningens dialogguide för stöd kring att nå elever, metoder för dialog och verktyg för samtalsledning.